

Norges Offisersforbund (NOF) sine kommentarer til nye forskrifter til Lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven).

KOMMENTARER TIL UTKAST TIL FORSKRIFT OM KLARERING AV LEVERANDØRER OG PERSONELL

GENERELL KOMMENTAR

NOF opplever en markant økning i antall saker hvor medlemmer blir satt til I.K (ingen klarering) basert på inngått forhold med person fra et annet land. Det har alltid vært slik at man risikerte å miste sikkerhetsklarering hvis man innledet et forhold til person fra et land som Norge ikke har et sikkerhetssamarbeid med.

Det NOF i dag opplever er at personellet mister klarering ved inngått forhold med person fra våre nærmeste allierte, sågar vår nærmeste allierte, USA. Dette gir selvsagt et mye høyere antall saker med dramatiske konsekvenser for den enkelte, og oppleves som uforståelig.

Det er selvsagt ikke bare på tjenestemessig opphold i utlandet at personellet finner en livspartner. I dagens samfunn er det normalt med utstrakt reisevirksomhet, til mange nye og fjerne destinasjoner. Det er rimelig å anta at også sikkerhetsklarert personell, i størst mulig grad, skal kunne leve normale liv.

De nye forskriftene må inneholde unntak fra kravet om 10 års personhistorikk som er så tydelige at det ikke kan etableres praksis som er strengere enn lovgiver har ment.

Så langt NOF kjenner til så setter NATO et krav om 10 år på Cosmic Top Secret (CTS) og 5 år for NATO Secret (NS); **på den som skal klareres**. Det er opp til det enkelte medlemsland å sette krav til nærstående. Norske sikkerhetsmyndigheter setter 10 år på nærstående helt ned til Konfidensielt. Her ligger forklaringen på at Norge sannsynligvis har det strengeste regime i NATO. Dette er urimelig, selvpålagt og skaper store operative problemer for Forsvarets operative avdelinger.

Hvis det medfører riktighet at sikkerhetsmyndigheter i USA ikke lenger utveksler informasjon om sine borgere med norske sikkerhetsmyndigheter så er det oppsiktsvekkende. I så tilfelle henstiller NOF om at fagdepartementet går i dialog med de rette instanser i USA for å søke å få dette på plass, igjen.

Samtidig ber NOF om at det vurderes at forskriften innbefatter beskrivelse av andre metoder for innsamling av informasjon. En metode kan være at nærstående personer fra andre nasjoner selv innhenter informasjon fra aktuelle register i sitt hjemland i nødvendig formelt format, for så å gjøre den tilgjengelig for norske sikkerhetsmyndigheter.

§ 58 siste ledd presiserer at "En person som ikke er gitt sikkerhetsklarering, jf. sikkerhetsloven § 8-4, kan ikke autoriseres for BEGRENSET, uten tillatelse fra klareringsmyndigheten."

Her henvises det til paragraf § 8-4 som er Avgjørelse om klarering. Autorisasjon er spesifisert i lovteksten § 8-9. Den slår fast at det er virksomhetens leder som har ansvaret for dette. Det er derfor tvilsomt at det er hjemmel for § 58, da dette er allerede spesifisert som virksomhetens leder i lovteksten. Forslag til alternativ tekst er at klareringsmyndigheten skal informere virksomhetens leder at en person er IK, det vil si ikke funnet pålitelig, lojal eller i stand til å utøve god dømmekraft, men beslutning om autorisasjon er lovfestet til Virksomhetens leder og ikke klareringsmyndigheten. Nåværende tekst blir et brudd med vedtatt lov. Det anbefales derfor at siste setning slettes.

Eksempel på at dette er viktig er at det er flere tilfeller der personer ikke får HEMMELIG og KONFIDENSIELT på bakgrunn av nærstående huller i krav om 10 års historikk. Deretter benyttes dette som grunnlag for å frata virksomhetens leder ansvaret for Autorisering til Begrenset. Når den sentrale behandlingen er skjematisk, sitter virksomhetsledern ofte med god kjennskap til den angjeldende person. Virksomhetens leder kommer altså i en situasjon der han i prinsipp kan autorisere en forbipasserende i gata, men ikke en som har mangeårig samarbeid og sikkerhetsklarering, men som har etablert seg med nærstående uten historikk.

Ref: Lov: § 8-9 Autorisasjon. Virksomhetens leder er autorisasjonsansvarlig og har ansvaret for sikkerhetsmessig ledelse og kontroll av autoriserte personer. Det skal gjennomføres en autorisasjonssamtale før det gis autorisasjon. Autorisasjon kan bare gis dersom den autorisasjonsansvarlige ikke har opplysninger som gir rimelig grunn til å tvile på om en person er sikkerhetsmessig skikket. Sikkerhetsmyndigheten kan kreve at virksomheten skal holde sikkerhetsmyndigheten orientert om hvilke personer som er autorisert. Kongen kan gi forskrift om autorisasjon, autorisasjonsansvarliges plikter og virksomhetens plikt til å holde sikkerhetsmyndigheten orientert om hvilke personer som er autorisert.

KAPITTEL 1.GENERELLE BESTEMMELSER OM SIKKERHETSKLARERING OG ADGANGSKLARERING.

§ 1 Klareringsmyndighet

Departementet ber om kommentarer på femte ledd. NOF mener at prinsippet som er beskrevet bør videreføres i ny forskrift, med samme argumentasjon som fremført i høringsnotat.

§ 2 Definisjoner

Punkt a)

Definisjonen av «nærstående person» er markant utvidet til også å omfatte personer som ikke har familietilknytning. Sett i sammenheng med punkt d), så anser NOF at punkt a), siste delsetning er unødvendig og bør strykes.

Punkt d) Dette er et dramatisk, ikke varslet, inngrep i den enkeltes privatliv. Personellsikkerhet innebærer at myndighetene med hjemmel i lov kan samle inn meget sensitive personopplysninger. Dette har altså klare grenseflater mot enkeltindivids rettssikkerhet og personvern. Betingelsene for å ta punktet i bruk bør være tydelige og avgrenset. Dagens tekst «dersom det foreligger opplysninger som gir grunn til å anta», er etter NOF sin oppfatning for svak. Muligheten må avgrenses tydelig, for eksempel ved tekst: «når det foreligger opplysninger som fastslår at...»

KAPITTEL 2 PERSONKONTROLL

§ 6 Personer som inngår i personkontroll

Ref. kommentar til §2, punkt d) så mener NOF at tekst i annet og siste ledd strammes opp med en tydeligere avgrensning av muligheten for å gjennomføre kontroll. Formuleringen «som gir grunn til å anta..» må erstattes med noe mer avgrensende.

Bestemmelsen i Sikkerhetslovens § 8-5 femte ledd om at det kan gjennomføres personkontroll av nærstående ved klarering for H (eller høyere) reflekteres i forskriftsutkastet av bestemmelser (§ 6 første ledd bokstav b og c) om at partner og nærstående familiemedlemmer skal inngå i personkontrollen. Dette representerer en skjerping i forhold til lovens bestemmelse som vil skape store problemer i praksis, gitt det betydelige – og økende – omfang av partnere fra land der vi ikke har sikkerhetssamarbeid. Siden forskriftsforslaget innsnevrer loven til ugunst for den som søker klarering, bør det også vurderes om hjemmelsgrunnlaget faktisk er tilstrekkelig for at det settes opp et «skal»-krav i forskriften. Videre er det etter vår vurdering dessuten en viss motstrid mellom bestemmelsene i forskriftens § 6 første ledd og lovens § 8-4 6. ledd, som tilsier at opplysninger om nærstående personer bare skal tillegges vekt dersom de er sikkerhetsmessig relevante.

§ 14 Personhistorikk

Ref. ovenstående generelle kommentarer. Forsvaret sender hvert eneste år personell til USA for utdanning som blant annet piloter, navigatører, pluss diverse omfattende systemkurs. Utdanningen er langvarig og meget kostbar. Noen returnerer med partner. Dette har historisk sett aldri vært et problem når det gjelder våre nærmeste allierte, spesielt ikke vår nærmeste allierte USA. Problemet syntes å ha oppstått rundt 2013, etter utsendelse av et rundskriv fra NSM. NOF er kjent med deler av innholdet i rundskrivet, og vil karakterisere det som en innstramning av praksis rundt kravet om 10 års personhistorikk på nærstående personer. Det ble i rundskrivet lagt opp til en skjematisk bruk av unntaket til 10 års kravet, med det til følge at mange mistet klarering basert ene og alene på et informasjonsvakuum, ingen konkret negativ informasjon. En slik praksis har i dag alvorlige operative, økonomiske og menneskelige konsekvenser, som syntes unødvendige. Denne praksisen vedrørende skjematisk krav om 10 års personhistorikk på nærstående må, etter NOF sitt syn, endres.

Klareringsmyndighet må i større grad vektlegge hvilken nasjon det er tale om, og hvilken reell potensiell risiko som foreligger. Nærstående har ikke adgang til gradert område, eller gradert informasjon. Det må med andre ord gjøres en konkret helhetsvurdering.

NOF er kjent med at det er stor variasjon, fra nasjon til nasjon, med hensyn til hvilken grad av sikkerhetssamarbeid Norge har med andre land. NOF er også kjent med at det er få nasjoner hvor vi har fullt samarbeid. Videre så er det selvsagt slik at samarbeidet til en viss grad er dynamisk; graden

kan variere i takt med den sikkerhetspolitiske situasjonen, og med skiftende regimer i det enkelte land.

Uavhengig av dette så forutsetter NOF at myndighetene/departementet legger opp et sikkerhetssystem som gjør Forsvaret i stand til å sikkerhetsklarere sitt personell.

Vi kan ikke leve med et system som fratar dedikert, lojalt personell med lang erfaring og særdeles viktig kompetanse sikkerhetsklarering, basert på kun et informasjonsvakuum på nærstående. Vi har allerede i dag tilfeller hvor operative avdelinger i både Sjøforsvaret og Luftforsvaret ikke kan benytte høyt utdannede offiserer, ofte nøkkelpersonell, basert ene og alene på ingen negativ informasjon

NOF ber om at det vurderes å senke kravet til personhistorikk på nærstående dersom man har lang sikkerhetshistorikk til den som er hovedpersonen. I dag mister mange personer som har sverget på å ofre livet for nasjonen klareringen fordi de får ektefelle fra et land Norge ikke har sikkerhetssamarbeid med. Personer der enkelte har hatt høyeste klarering i titalls år. Det vil være underlig om en som har jobbet iherdig for staten Norge, sverget livet sitt, og satt seg selv i fare for nasjonens interesser, plutselig skulle lekke hemmeligheter fordi han eller hun opplever press fra fremmed stat igjennom sin partner. Det bør her i større grad vektlegges forebyggende arbeid som opplysning om mulige pressformer og hvordan dette skal håndteres fremfor nektelse av klarering. Klarering på vilkår, der den angitte nasjonene ekskluderes bør også vurderer fremfor en skjematisk avgjørelse om å ikke klarere.

NOF viser i denne sammenheng til St.Prp 153 L (2016-2017) Lov om nasjonal sikkerhet, punkt 12.3.1 Innledning og punkt 12.3.5 Mangelfull personhistorikk:

12.3.1

På generelt grunnlag mener utvalget at dagens regelverk for personellsikkerhet i hovedsak klarer å balansere avveiningen mellom sikkerhetsmessige hensyn og hensynet til den enkeltes rettssikkerhet og personvern. Utvalget viser til at regelverket på lovs nivå har en fleksibel og dynamisk tilnærming, men peker på utfordringer knyttet til praktiseringen av regelverket. Det vises til at enkelte veiledninger og rundskriv på området gir inntrykk av en mer skjematisk tilnærming enn den individuelle og konkrete helhetsvurderingen loven legger opp til.

Punkt 12.3.5

Utvalget mener at regelverket på lov- og forskriftsnivå er tilstrekkelig fleksibelt til å kunne gjøre unntak fra kravet til personhistorikk der gode grunner taler for dette. Utvalget viser imidlertid til at praktiseringen av dette unntaket ikke samsvarer med den fleksibiliteten som regelverket muliggjør. Utvalget mener den nye klareringsmyndighetsstrukturen bør gjenspeiles i de ulike rundskrivene vedrørende personellsikkerhet. Utvalget mener også at den nye klareringsmyndighetsstrukturen vil bidra til økt kompetanse hos disse myndighetene og at de da vil være bedre rustet til konkrete og individuelle helhetsvurderinger.

NOF henstiller politiske myndigheter om å ta innover seg det faktum at uten klare tydelige formuleringer og avgrensninger i forskriftsteksten, så vil tolkningen som gjøres av sikkerhetsmyndigheter bli innsnevrende.

KAPITTEL 3 SIKKERHETSKLARERING OG ADGANGSKLARERING

§ 16 Vurderingsgrunnlaget for tilknytning til andre stater

Tilknytningsspørsmålet bør beskrives. Det er allerede antydnet at personell som ikke har 10 års historikk, også etter at de har 10 års historikk kan avslås klarering på grunn av "tilknytning". Dette er derfor en sterkt uklar vurdering uten noen form for eksempler eller føring. Er 2-3 årlige feriereiser "tilknytning" nok til å nekte klarering? Må man frasi seg statsborgerskap, eller aksepteres dobbelt? Det anbefales også at det differensieres i tilknytningsspørsmålet mellom den som skal klareres og de som er nærstående eller familie.

Hvilke land Norge anser at er "trygge" å oppholde seg i, eller inngå partnerskap med, må kunngjøres. Likeså bør land som oppfattes som av "sikkerhetsmessig betydning". Noe av dette kan tolkes ut fra åpne sikkerhetsvurderinger, men det virker som om klareringsmyndighetene går meget bredere ut i denne definisjonen enn det åpne sikkerhetsvurderinger gjør. Det er ikke et behov for å gå i stor detalj, men etter allmenne demokratiske prinsipper og åpenhet bør en grov vurdering offentliggjøres.

§ 18 Vurdering av om lavere klareringsnivå kan gis og bruk av vilkår

NOF støtter lovens mulighet for å gi klarering med vilkår, eksempelvis klarering knyttet til en spesifikk stilling. En slik klarering kan i noen tilfeller være et alternativ til I.K (ingen klarering), da bruksområdet for klareringen vil være avgrenset og derfor risikoreduserende.

§19 Karantene før ny klareringsvurdering

Ikke innvilget klarering har som regel store konsekvenser for den det gjelder. På den bakgrunn er NOF av den oppfatning at det ikke må praktiseres et skjematisk skjønn på karantenetid. Derimot må det brukes en reell tid som står i sammenheng med årsaken til avslag på klarering, maks 5 år.

KOMMENTARER TIL UTKAST TIL FORSKRIFT OM MYNDIGHETENES ROLLER OG ANSVAR FOR NASJONAL SIKKERHET

§ 5 Fellesregler for tekniske sikkerhetsundersøkelser, inntrengningstesting, testing av sikkerhetstiltak og kommunikasjons- og innholdskontroll av informasjonssystemer.

Siste setning, første ledd lyder: *Rapporten skal ikke unødig inneholde informasjon som identifiserer enkeltpersoner som måtte ha begått sikkerhetsbrudd.*

NOF foreslår ny tekst med bruk av formuleringen: «...skal kun inneholde informasjon som identifiserer når det er strengt nødvendig.

Ved avdekking av et sikkerhetsbrudd under et slikt arbeid, så vil det kunne naturlig følges opp på annet hold, uten at enkeltpersoner identifiseres i en sluttrapport med et visst distribusjonsomfang. Ny tekst vil oppfattes strengere.

KOMMENTARER TIL UTKAST TIL FORSKRIFT OM VIRKSOMHETENS ARBEID MED FOREBYGGENDE SIKKERHET

NOF har ingen kommentarer til dokumentet.

